

Del 2:

Vision for fremtidens musikskole

Vision

Det er tænketankens vision, at:

Musikskolen er for alle børn, som har lyst til at beskæftige sig med musik, og at musikskolens elevsammensætning er bred og mangfoldig.

Musikskolen udvikler aktive musikudøvere, der kan bidrage til at lokalt musikliv og talenter, der kan indgå i fødekæden til det professionelle musikliv. I musikskolen er bredde og talent lige vigtige – og hinandens forudsætninger.

Musikskolen har et stærkt fokus på at realisere hver enkelt elevs musikalske potentiale bedst muligt. Musikskolen tilbyder undervisning på højt niveau, den møder elevernes egen interesse og giver dem udfordringer.

Musikskolen har en bred musikalsk tilgang, som inddrager forskellige musikalske genrer og aktivitetsformer i både udøvende og skabende musikalsk praksis. Musikskolen arbejder konstant med refleksion over egen praksis og med udvikling af nye og fleksible undervisningsformer.

Musikskolen skaber rammer for musikalske fællesskaber, og den tilbyder sociale rum for eleverne.

Musikskolen fastholder og motiverer sine elever og har et skarpt blik for tendenser i børne- og ungdomslivet. At den udvikler aktivt sit musiktilbud og er opsøgende og synlig.

Musikskolen ser og virkeliggør sin rolle i det lokale samfund, den indgår i.

Musikskolen giver børn mulighed for tidlig og kontinuerlig musikalsk deltagelse i et fællesskab, med sammenhængende overgang fra forskoleaktiviteter til den videre instrument- og ensembleundervisning.

Musikskolen bidrager til udvikling af det hele menneske og til udviklingen af et samfund med aktive, deltagende og bidragende borgere.

Indsatsområder

Tænketanken har opstillet 11 indsatsområder med tilhørende anbefalinger, som vil være centrale for realiseringen af visionen. Anbefalingerne skal medvirke til, at musikskolerne:

- Formår at tiltrække flere elever
- Har en højere grad af fastholdelse, bl.a. gennem fokus på den enkelte elevs motivation og større brug af engagerende undervisningsformer.
- Opnår en elevsammensætning, der er mere mangfoldig og socialt ligelig, bl.a. gennem billigere undervisningsformer.

I det følgende beskrives tænketankens 11 indsatsområder og der opstilles anbefalinger til, hvordan tænketanken ser, at disse kan understøttes.

Indsatsområde - Øget vægt på musikalske fællesskaber

Tænketanken mener, at opbygning af *musikalske fællesskaber* er en yderst relevant opgave for musikskolerne. De enkelte fællesskaber kan være større eller mindre grupper såsom et band eller et skoleorkester, et kort eller et mindre vokalsemble. Nogle fællesskaber vil opstå og forsvinde hurtigt, mens andre vil kunne holde længe – og måske fortsætte, efter at den unge er gået ud af musikskolen. Opbygning af fællesskaber hænger også sammen med en udviklingsmålsætning og en nysgerrighed efter at eksperimentere med nye undervisningsformer, hvor man – fx med inspiration fra efterskolerne – kan satse på læring i grupper lige fra de alleryngste elever i forskolen til de ældste, som måske har brug for lidt friere rammer for selvorganiserede forløb. Undervisning i fællesskaber vil også være gavnlige i forhold til en individuel målsætning om at blive bedre, fordi eleverne også teknisk og musikalsk bliver bedre af at være med i et stimulerende miljø.

Yderligere mener tænketanken, at instrumentalundervisning i form af soloundervisning er en forholdsmæssig omkostningstung undervisningsform, hvilket kan have en social slagside¹. Mere fællesskabsorienteret undervisning vurderes i dette lys at kunne skabe nogle økonomisk set mere overkommelige tilbud for flere elever, således at musikskolerne kan komme i kontakt med et bredere rekrutteringsgrundlag.

Anbefalinger²:

- Konkrete tiltag kunne være flere fællesaktiviteter samt at åbne op for unge elevers muligheder for selvorganisering eller opprioritering af band, orkestre eller kor.
- Musikskoleelever på begynderniveau kan eventuelt i højere grad tilbydes holdundervisning eller sammenspil som det første, hvilket først senere suppleres med soloundervisning, hvis eleven viser engagement og lyst til det.

¹ Viborg Musikskole i deres beretning om revitalisering af musikskolen.

² ... måske ikke rigtige formulering, men indholdsmæssigt udkast til anbefaling...

Indsatsområde - Udvikling af nye læringsmiljøer og undervisningsformer

For at styrke elevernes motivation, engagement og lyst til at fortsætte på musikskolen er det tænketankens vurdering, at musikskolerne kunne arbejde henimod en højere grad af fleksibilitet og mere variation i musikskolernes læringsmiljøer og undervisningsformer. F.eks. ved at bringe undervisningen ud i nye og anderledes rammer, styrke den digitale undervisning eller ved at have flere fællesskabsbaserede elementer i undervisningen.

Fremtidens musikskoleelever vil have øgede forventninger til brug af de digitale musikalske udtryksmuligheder i musikskoleundervisningen. Det digitale område indeholder et stort potentiale som et centralt element i musikskolens undervisningsformer.

Anbefalinger³:

- Tænketanken anbefaler, at musikskolen gør større brug af forskellige undervisningsformer og læringsmetoder – både i relation til bredden og talenter. Det kan f.eks. dreje sig om længerevarende moduler, om weekendkurser eller sommercamps, gerne gennem en større grad af samarbejde med andre læringsaktører.
- Tænketanken anbefaler, at musikskolernes undervisning i højere grad integrerer musikalsk skabelse og musikforståelse i undervisningen. Arbejdet med musikalsk skabende processer bør også indeholde komposition ved hjælp af digitale værktøjer og generelt begynde så tidligt som muligt – gerne allerede i forskolen.
- Tænketanken anbefaler, at musikskolerne gør større brug af digitale muligheder som et pædagogisk redskab i undervisningen og digitale værktøjer til at effektivisere arbejdsgange for lærere og tilgængelighed for materialet i musikskolen.
- Der findes kun sparsom viden og forskning i forhold til digitale muligheder. Tænketanken anbefaler, at der genereres mere viden om, hvad der virker, og hvordan de digitale muligheder kan anvendes i musikskolerne.

Indsatsområde – Talentarbejde, motivation og helhedssyn

Musikskolernes talentarbejde er vigtigt af flere grunde. Dels for at sikre en sammenhængende fødekæde, der i sidste ende skal føre til ny rekruttering til det professionelle musikliv, bl.a. via MGK og konservatorierne. Dels for at sikre rekrutteringen til det lokale amatørmusikliv. Med det mål at skabe en musikskole, der i fremtiden formår at fastholde, motivere og udvikle musikalske talenter på absolut bedste vis, mener tænketanken, at talentarbejdet med inspiration fra sportens verden kantænkes som et bredt samarbejde med eleven, forældre og skolen. Dette indebærer en tæt kommunikation og samarbejde, som sikrer, at eleven kan investere mest mulig tid til at udvikle sig musikalsk og samtidig få skolehverdagen til at hænge sammen⁴.

³ Alle anbefalingerne er indholdsmæssige forslag og ordlyden skal muligvis formuleres anderledes.....

⁴ Dette vedrører ligeledes elever på MGK, hvor talentarbejdet med fordel kan tænkes mere sammen med gymnasieundervisningen, sådan som det f.eks. sker på Sankt Annæ Gymnasium.

Anbefalinger⁵:

- Tænketanken anbefaler, at musikskolerne hver især sætter mål for talentudviklingen og fødekædearbejdet og beskriver, hvordan særligt motiverede elever identificeres og udvikles.
- Tænketanken anbefaler, at musikskolernes talentindsats sker med afsæt i et helhedssyn på eleven. Samarbejde med forældre og koordinering med skolen kan være afgørende for elevens motivation og dermed udvikling af talentet.

Indsatsområde - Styrket samarbejde med folkeskole og dagtilbud

Samarbejdet med folkeskolen (og fritidsklubber samt gymnasier) kan være et effektivt redskab til at fremme en socialt mere ligelig sammensætning i elevgrundlaget, hvilket tænketanken vurderer som afgørende i forhold til musikskolernes fremtid.

Samarbejde med folkeskolen

Samarbejdsprojekterne bør "mainstreames" ind i folkeskolen, således at samarbejdsaktiviteterne i større omfang integreres i dagtimerne og den obligatoriske undervisning og ikke kun den understøttende undervisning.

Samtidig er det afgørende, at samarbejdet prioriteres højere fra skolen og kommunens side: Folkeskolen har haft fokus på at implementere folkeskolereformens forskellige elementer, og samarbejdet med musikskolerne ikke altid har haft højeste prioritet⁶. Tiden er nu moden til, at samarbejdet også fra skolens side får en højere prioritet. Samtidig viser flere undersøgelser⁷, at kommunen spiller en stor rolle, og at samarbejdet fungerer bedst, når kommunen forholder sig politisk til området og tager ansvar for økonomisk prioritering og strategier på området.

Et styrket samarbejde med dagtilbud om forskoleundervisning

Samarbejdet mellem musikskoler og dagtilbud er et område, der er under hastig udvikling. F.eks. etableres "åbne dagtilbud" eller musikbørnehaver med det mål også at introducere musikken for de mindste. Det stigende samarbejde sætter imidlertid fokus på den udfordring, at kun ganske få musikskolelærere uddannes med speciale indenfor småbørnsundervisningen. Småbørnsundervisningen har på musikområdet ikke den fornødne musikalske status, og der viser sig allerede i dag udfordringer med at kunne matche den stigende interesse for samarbejde med musikskolen.

Samtidig kan tænketanken konstatere, at musikelementerne i pædagoguddannelsen over tid er blevet reduceret og generelt fylder ganske lidt i uddannelsen. Dette betyder, at der i dag uddannes pædagoger på et musikalsk niveau, hvor det kan være vanskeligt at indgå et meningsfyldt og givende samarbejde.

⁵ Alle anbefalingerne er indholdsmæssige forslag og ordlyden skal muligvis formuleres anderledes.....

⁶ Henvielse

⁷ Tænketanken læner sig således op anbefalinger fra KL, som ligeledes fremhæver kommunernes rolle som afgørende i forhold til samarbejdet med folkeskolen

Det giver samlet væsentlige udfordringer i forhold til at nå bredt ud til de mindste, og tænketanken ser derfor grund til at området styrkes gennem en uddannelsesmæssig indsats både på musik- og dagtilbudsområdet.

Anbefalinger:

- Samarbejdet med folkeskolen og med dagtilbuddene er den vigtigste vej til større tilgængelighed og mangfoldighed i elevgrundlaget. Kommunerne bør i højere grad tage ansvar for samarbejdet og på politisk niveau tage stilling til området. Området skal ikke afhænge af ildsjæle og tilfældige muligheder, men bygges op omkring en strategisk og handlingsorienteret indsats.
- Samarbejdet med folkeskolen bør blive prioriteret højere fra folkeskolens og herunder skoleledelsens side. I skolen har været afsat tid og ressourcer til implementering af hele folkeskolereformen, men nu er tiden moden til, at samarbejdet med musikskolerne for alvor prioriteres.
- Samarbejdet med dagtilbud skal styrkes gennem en uddannelsesmæssig indsats. Der uddannes i dag for få musikskolelærere med speciale indenfor småbørnsundervisningen, og i pædagoguddannelsen er musikelementerne blevet kraftigt nedskåret. Samtidig kan man konstatere, at der er en stigende efterspørgsel på samarbejde netop på dagtilbuds-niveau.

Indsatsområde - Nedsat elevbetaling og øget tilgængelighed

Som nævnt ovenfor i afsnit 3 har kommunerne i dag mulighed for at oprette fripladser på musikskolerne. Tænketanken vurderer, at de nuværende fripladsordninger ganske vist hjælper en lille del af lavindkomstfamilierne i kommunen. Men fripladsordningerne dækker ikke familier med lave indkomster generelt.

Tænketanken mener, at løsningen skal derfor findes helt andre steder, hvis man ønsker en mere ligelig adgang til musikskolen. Som nævnt under 1. og 2. indsatsområde ser tænketanken gerne en større anvendelse af mere fællesskabsorienterede undervisningsformer, der bl.a. inkluderer forskellige former for holdundervisning og sammenspil. Disse kan samtidig være velegnede til at skabe et mere økonomisk tilgængeligt undervisningstilbud i og med, undervisningsformen ikke nødvendigvis er lige så omkostningstung. Derudover vil en øget brug af digitale værktøjer kunne hjælpe til effektivisering af arbejdsgange og undervisning, ligesom mere opsøgende arbejde og større synlighed om musikskoletilbuddet - eventuelt som led i integrationsprojekter med andre samarbejdspartnere i kommunen – kan være en mulighed i socialt udsatte områder. Det bemærkes dog, at sidstnævnte kræver en strategisk og målrettet indsats samt afsatte ressourcer.

Ikke mindst kan samarbejdet med folkeskolen og dagtilbud være en vej til at introducere musikken til en bredere del af målgruppen og herigennem øge synlighed og tilgængelighed. Gennem sådanne samarbejdsaktiviteter kan interessen vækkes, og måske medvirker det til, at barnet eller den unge også opsøger musikskolens tilbud i en anden sammenhæng. Tænketankens anbefalinger herom er angivet ovenfor under 4.

Anbefalinger:

- Det anbefales, at den statslige refusion til musikskolerne ændres, således at den fremmer nedsat deltagerbetaling. Se nærmere nedenfor om det statslige tilskud.
- Det anbefales, at der er et større fokus fra musikskolernes side på, hvordan fællesskabsorienterede undervisningsformer, herunder hold- og gruppeundervisning og sammenspil, kan anvendes med henblik på nedsat deltagerbetaling for flere potentielle musikskoleelever.
- Det anbefales, at outreach-projekter i udsatte områder prioriteres, såfremt det giver mening i forhold til kommunens demografiske sammensætning og befolkningsgrupper. Musikskolen forholder sig strategisk til området, er opsøgende og skaber større synlighed om musikskoletilbuddet.

Indsatsområde - Øget samarbejde med det lokale musikliv og andre læringsaktører

Samarbejdet med det lokale musik- og kulturliv og med andre læringsaktører er for tænketanken et centralt element i fremtidens musikskole. Det kan være samarbejder med lokale bygarder, amatørorkestre, ungdomsensemblen eller organisationer. Der kan samarbejdes med lokale kirker om småbørnsundervisningen eller med den lokale ungdomsskole. Musikskolen kan også facilitere selvorganiserede forløb og projekter, hvor unge kan møde og dyrke musikken i andre rammer, f.eks. ved samarbejde med lokale øvelokaler, spillesteder, musikblogs, i ungdomsklubben. I princippet alle de steder, hvor musikken bruges og udfolder sig fysisk eller digitalt⁸.

Anbefalinger:

- Gennem samarbejder med omverdenen kan musikskolen brede sine aktiviteter ud og nå langt flere børn, det skaber øget tilgængelighed og er en vej til generelt at styrke musik- og kulturlivet i kommunen. Tænketanken anbefaler derfor, at musikskolerne i højere grad prioriterer forskellige former for samarbejdsaktiviteter med omverdenen.
- At musikskolerne, f.eks. på deres hjemmesider aktivt informere og kommunikerer om deres eksterne samarbejdsprojekter- og samarbejdspartneres aktiviteter.

Indsatsområde - Inddragelse af frivillige på musikskolen

Foreningsområdet er bygget på en stor grad af frivillighed, og musikskolerne kan med fordel lade sig inspirere heraf. Ofte findes f.eks. ældre elever eller forældre, der har lyst til at engagere sig i musikskolen og bidrage til, at den bliver et rart sted at være. Som beskrevet i afsnit 2 er det af stor betydning for fastholdelsen af elever,

⁸ Henvisning til omverdensanalyse

at eleven er hyppigt og kontinuerligt på musikskolen⁹, og her kan de frivillige bruges som en ressource til at tilbyde flere aktiviteter og kontakttimer. Frivillige kan varetage sociale funktioner, men også bidrage i faglige sammenhæng ved f.eks. samarbejde med pensionerede musikere eller lokale amatørmusikere.

Frivillige er der alene på baggrund af interesse og engagement. Det skaber ofte en anden energi i samspillet, der ikke nødvendigvis er hængt op på en bestemt hensigt med undervisningen. Her spiller samværet og det sociale ofte en anden rolle.

Anbefaling:

- Musikskolerne bør i højere grad inddrage ressourcer i lokalområder. Dette kan både være i forhold til sociale og faglige aktiviteter.

**Indsatsområde - Samspil med andre sektorer og synliggørelse af musik-
kens positive effekter**

Det er fremhævet i forskellige sammenhænge at musikskolen kan have gavn af at betragte sig som ”kulturelt kompetencecenter” i kommunen og samarbejde på tværs af sektorer, f.eks. sundhedsområdet, social- eller integrationsområdet. Forsøg på en række musikskoler viser¹⁰, at musikundervisning kan virke positivt for både menneskelig, social og sammenholdsskabende udvikling. Man kan således f.eks. bruge musikken i inklusions- og integrationsarbejde eller som en del af en større social indsats i kommunen.

Musikskolen kan herved løfte kommunen generelt og være en løftestang i forhold til udfordringer på andre kommunale områder.

Anbefaling:

- Både musikskolen og kommunen har blik for at anvende musikskolens ressourcer indenfor andre områder i kommunens arbejde. Musikken kan både bidrage til menneskelig, social og sammenholdsskabende udvikling, og kan derfor med fordel anvendes på tværs af sektorer.

Indsatsområde - Musikskolelærernes kompetencer og uddannelse

I lyset af visionen om en mere fællesskabs- og udviklingsorienteret musikskole, vurderer tænketanken, at der er behov for, at musikskolelærernes kompetencer og kvalifikationer løbende udvikles. Tænketanken mener, at undervisningsopgaven i musikskolen som udgangspunkt fortsat bør varetages af konservatorieuddannede musikundervisere. Musikskolelærere skal også være rollemodeller – dvs. de skal kunne spille godt selv.

⁹ Henvisning til afsnit 2.

¹⁰ Aarhus, Herning, Skanderborg, Rødovre, Rønne og Køge. Musikskolernes rolle i Danmark, Statens Kunstfonds Projektstøtteudvalg for Musik, efterår 2014.

Men der er brug for øgede pædagogiske kompetencer i musikskolen. Tænketanken konstaterer med tilfredshed, at der er sket en opprioritering af pædagogik og praktik på konservatorierne i de senere år, og at konservatorierne har etableret samarbejde med blandt andre professionshøjskolerne om efteruddannelse. Tænketanken mener imidlertid, at det er vigtigt at fastholde fokus på pædagogik på konservatorierne og udvikle samarbejdet med musikskolerne om, hvilke kvalifikationer, der fremover vil være brug for på musikskolerne. Herved vil der forhåbentlig i de kommende år komme flere studerende og mere synlighed omkring de pædagogiske uddannelses- og efteruddannelsesmuligheder på konservatorierne.

Samtidig er der brug for, at musikskolerne - gennem såvel efteruddannelse, løbende kompetenceudvikling som i rekrutteringen sørger for at lærerstaben samlet indeholder alle de kompetencer, der skal til for at matche fremtidens krav til undervisning og læringsmiljøer. Tænketanken vurderer således, at der fra musikskolernes ledelse mangler en strategi for den samlede kompetenceudvikling, dette er i dag i for høj grad overladt til den enkelte lærer. Ligeledes vil en højere grad af nationale koordinering af kompetenceudviklingen være en fordel.

Yderligere ser tænketanken en udfordring i forhold til småbørnsområdet. Konservatorierne tilbyder kun i begrænset omfang undervisning til musikpædagoger med kvalifikationer på småbørnsområdet, hvilket har resulteret i mangel på konservatorieuddannede lærere netop på dette område. Samtidig er der ikke et efter- og videreuddannelses tilbud i dag, der giver kompetencer til at løfte småbørnsundervisningen. Småbørnsområdet betragtes derfor samlet som et område, der bør vægtes mere i uddannelses- og efteruddannelsesmulighederne.

Anbefalinger:

- Overordnet set anbefaler tænketanken, at der ses på spændvidden i musikskolens lærerstab og den enkelte lærers kompetencer. Der bør understøttes en udvikling, hvor faglige fællesskaber og sociale elementer kan fylde mere, og hvor der kan tilbydes undervisning i nye eller eksterne undervisningsmiljøer.
- Større kendskab til og prioritering af kompetenceudvikling. Der findes i dag en række efter- og videreuddannelses tilbud, som har fokus på at ruste musikskolelæreren til bedre at kunne påtage sig alsidige undervisningsopgaver og indgå i mere komplekse og varierede undervisningssituationer. Trods dette oplever mange musikskolelærere¹¹, at der mangler efteruddannelses tilbud. Der bør derfor være mere synlighed om de tilbud, der rent faktisk findes.
- Ledelsen på musikskolerne bør i højere grad prioritere og afsætte ressourcer til kompetenceudvikling. Det kan være i form af efter- og videreuddannelse eller kompetenceudvikling på arbejdspladen. Kompetenceudviklingen bør også bakkes op fra kommunens side, ligesom kommunen bør signalere vigtigheden af, at det prioriteres.
- Der bør være større synlighed om det eksisterende efter- og videreuddannelses tilbud, og ligeledes bør det tilrettelægges, så det i højere grad matcher de behov, der er på musikskolerne i dag.

¹¹ Dialogmøder

- Konservatorierne bør fortsat holde fokus på uddannelse af musikskolelærere, der i endnu højere grad vægter de reelle krav til kompetencer og undervisningsformer, en lærer vil møde ude i virkelighedens musikskole, f.eks. gennem etablering af pædagogikum.
- Særligt småbørnsområdet bør vægtes mere i uddannelses- og efteruddannelsesmulighederne.
- Det anbefales, at musikskolen ser positivt på mulighederne i at etablere samarbejder med andre eksterne aktører om undervisningen og benytter sig af de kompetencer og ressourcer, der er i lokalområdet. Dette kan være på permanent eller projektbasis.

Indsatsområde - Større gennemsigthed om musikskolelandskabet

Tænketanken har i sit arbejde konstateret, at de opgørelser og statistikker, der i dag findes om musikskolernes elevtal, ofte er mangelfulde, og at der blandt andet mangler tal for hvor mange elever musikskolerne når ud til gennem samarbejde med folkeskolen. Der er derfor behov for klare retningslinjer for musikskolernes indberetning samt øget gennemsigthed og viden om musikskolernes elevtal og aktiviteter..

Som nævnt har tænketanken på egen hånd gennemført en undersøgelse af musikskoleområdet for at skabe et overblik over musikskolernes samlede aktiviteter, men dette er kun et begrænset øjebliksbillede. I stedet bør der fremadrettet gennemføres en kontinuerlig og systematisk dataindsamling af hele musikskoleområdet.

Anbefalinger:

- Dataindsamlingen på musikskoleområdet styrkes ved at udvide feltet af data til at omfatte musikskolernes samlede aktiviteter og elevtal, og CPR-registrering af elever forbedres.
- Der udarbejdes endnu klarere statslige retningslinjer for musikskolernes indberetning til musikskolestatistikken, så man mindsker usikkerhed og risiko for fejlindberetninger.

Indsatsområde: Statens regulering og tilskud til musikskolerne

Det er centralt for tænketankens anbefalinger til musikskoleområdet, at musikskolerne i fremtiden når ud til endnu flere børn og unge, at der er en elevsammensætning, der er mere mangfoldig og socialt ligelig, at motivation og fastholdelse styrkes, gerne ved brug af flere faglige fællesskaber og hold- og gruppeorienteret undervisning, og at der er den mest effektive anvendelse af lærerkræfterne.

Refusionsordningen i dag har en forkert incitamentsstruktur, der ikke fremmer de ovennævnte udviklingsperspektiver, som tænketanken ser for musikskolerne. Tværtimod ser tænketanken nogle centrale problemstillinger i den nuværende refusionsordning:

- Refusionsordningen har i dag det uheldige incitament, at de kommuner, der prioriterer en høj deltagerbetaling, får den største støtte.
- Ordningen skaber ikke incitament til at effektivisere med lærerkræfterne, for hvis udgifterne til lærerløn falder, falder refusionsbeløbet også.
- Der ydes f.eks. ikke refusion af udgifter til samarbejde med folkeskolen udover i den understøttende undervisning, hvilket kan mindske incitamentet til at udvide samarbejdet her.

Tænketanken ser derfor grund til at ændre måden, hvorpå støtten tildeles på musikskoleområdet i dag. Der findes forskellige alternative modeller for, hvordan man kan støtte musikskoleområdet. Overordnet set kan man dog opstille fire forskellige støttemodeller.

- Støtten overføres via det kommunale bloktilskud
- Der ydes et driftstilskud eller en aftaleordning
- Støtten fordeles gennem puljer
- Støtten ydes som refusion af de kommunale tilskud

De fire støttemodeller har forskellige fordele og ulemper, og valget af model afhænger derfor af, hvad man lægger vægt på med ordningen. Det er afgørende for tænketanken, at musikskoletilbuddet har et vist niveau af ensartethed over hele landet, og der er derfor behov for at staten kan regulere området og skabe incitamenter gennem den økonomiske støtte. Tænketanken ser derfor ikke modellen, hvor tilskuddet overføres via det kommunale bloktilskud, som en mulig løsning.

Derimod vil man gennem de tre øvrige modeller kunne sikre en højere grad af ensartethed og skabe incitamenter til udvikling af musikskoletilbuddet gennem indretningen af de statslige tilskud. Ved f.eks. at udmønte statens bevilling gennem projektpuljer kan man løbende understøtte udviklingsprojekter på musikskolerne inden for forskellige temaer f.eks. talentudvikling, udvikling af musikalske væresteder, udvikling af samarbejdet med folkeskolen osv.

Puljemodellens form for incitamentsvirkning har vist sig meget effektiv, dog kræver den også at musikskolerne løbende afsætter ressourcer til at søge puljer, hvilket kan fjerne energi og opmærksomhed fra musikskolernes daglige virksomhed. Dertil har flere musikskoler påpeget ulempen i, at det kun er tale om midlertidige projektilskud, som kan være vanskelige at videreføre og skabe brud og forskydninger i et mere langstrakt udviklingsarbejde. På grund af disse forhold har mange musikskoler direkte frabedt sig en puljemodel, og samlet set ser tænketanken derfor ikke denne model som en fremtidig løsning.

I forhold til de to øvrige modeller – en driftstilskudsmodel eller en refusionsmodel – vurderer tænketanken, at refusionsmodellen vil være den mest hensigtsmæssige støttemodel på musikskoleområdet. Driftstilskudsmodellen anses ikke for anvendelig set i lys af, at statens tilskud er relativt lille i forhold til det samlede kommunale tilskud til musikskolerne. Endvidere vil denne model kræve, at der indgås en 1:1-

relation med hver enkelt musikskole, eventuelt i form af en aftale eller kontrakt, hvilket ville være administrativt tungt at gennemføre.

Derimod er refusionsmodellen i højere grad bygget op, så den fremmer en bestemt incitamentsstruktur i det kommunale tilskud og musikskolernes ageren. Dette kan f.eks. være, hvis der ydes ekstra refusion, af den type aktiviteter, man ønsker at fremme.

En væsentlig pointe i forhold til den aktuelle fordeling af statstilskud er, at det forholder sig sådan, at de fleste små og mellemstore kommuner i hele landet modtager relativt set en større andel af statstilskuddet end landets store kommuner. Eksempelvis har København, Århus og Odense Kommuner relativt (set i forhold til kommunens størrelse) små kommunale musikskoler sammenlignet med landets øvrige små og mellemstore kommuner

Samlet ser tænketanken refusionsmodellen som den mest egnede model for styring og udmøntning af støtten på musikskoleområdet. Som påpeget ovenfor, har den eksisterende refusionsordning imidlertid en u hensigtsmæssig incitamentsstruktur, og beregningsprincipperne for, hvordan refusionen tildeles skal derfor ændres.

Tænketanken mener, at der bør være fokus på, at refusionsordningen fremadrettet fremmer et stort elevoptag på musikskolerne, mindre skæv social elevrekruttering, effektivisering af lærerkræfterne og mere hold- eller gruppeundervisning. Bl.a. kan det overvejes at afskaffe loftet for deltagebetaling på maksimalt en tredjedel, således at der i højere grad åbnes op for differentieret/indkomstreguleret deltagerbetaling. Man kunne her lade sig inspirere af efterskolerne, der i 2016 indførte indkomstreguleret deltagerbetaling¹²

Anbefalinger:

- Tænketanken anbefaler, at den statslige bevilling fortsat udmøntes som en refusionsordning, men i en ændret form.
- En fremtidig refusionsordning skal sammensættes, så den i højere grad fremmer et stort elevoptag på musikskolerne, mindre skæv social elevrekruttering, f.eks. ved nedsat elevbetaling, og styrker motivation og fastholdelse, f.eks. ved øget brug af hold- eller gruppeundervisning.
- Tænketanken anbefaler, at der hurtigst muligt igangsættes et arbejde i Kulturministeriet med henblik på at udvikle en model for en sådan støtteordning.

¹² Se <http://www.naae.dk/velkommen/okonomi/>

Overblik over anbefalingerne

Følgende afsnit har til formål at danne et overblik over de samlede anbefalinger. Anbefalingerne skal samlet understøtte tænketankens vision for musikskolerne i fremtidig blik for udviklingstendenser i børne- og ungdomslivet i dag samt det musikskolelandskab – med de styrker og udviklingsmuligheder – vi ser i dag.

Anbefalingerne retter sig mod musikskolerne, kommunerne og staten. Nogle anbefalinger retter sig mod flere parter samtidig. Anbefalingerne følger de 10 indsatsområder. Dette er imidlertid ikke udtryk for en prioritering af indsatsområderne.

Øget vægt på musikalske fællesskaber

- Konkrete tiltag kunne være flere fællesaktiviteter samt at åbne op for unge elevers muligheder for selvorganisering eller opprioritering af band, orkestre eller kor.
- Musikskoleelever på begynderniveau kan eventuelt i højere grad tilbydes holdundervisning eller sammenspil som det første, hvilket først senere suppleres med solundervisning, hvis eleven viser engagement og lyst til det.

Udvikling af nye læringsmiljøer og undervisningsformer

- Tænketanken anbefaler, at musikskolen gør større brug af forskellige undervisningsformer og læringsmetoder – både i relation til bredden og talenter. Det kan f.eks. dreje sig om længerevarende moduler, om weekendkurser eller sommercamps, gerne gennem en større grad af samarbejde med andre læringsaktører.
- Tænketanken anbefaler, at musikskolernes undervisning i højere grad integrerer musikalsk skabelse og musikforståelse i undervisningen. Arbejdet med musikalsk skabende processer bør også indeholde komposition ved hjælp af digitale værktøjer, og må generelt gerne begynde så tidligt som muligt – gerne allerede i forskolen.
- Tænketanken anbefaler, at musikskolerne gør større brug af digitale muligheder som et pædagogisk redskab i undervisningen og digitale værktøjer til at effektivisere arbejdsgange for lærere og tilgængelighed for materialet i musikskolen.
- Der findes kun sparsom viden og forskning i forhold til digitale muligheder. Tænketanken anbefaler, at der genereres mere viden om, hvad der virker, og hvordan de digitale muligheder kan anvendes i musikskolerne.

Talantarbejde, motivation og helhedssyn

- Tænketanken anbefaler, at musikskolerne hver især sætter mål for talentudviklingen og fødekædearbejdet og beskriver, hvordan særligt motiverede elever identificeres og udvikles.
- Tænketanken anbefaler, at musikskolernes talentindsats sker med afsæt i et helhedssyn på eleven. Samarbejde med forældre og koordinering med skolen kan være afgørende for elevens motivation og dermed udvikling af talentet.

Styrket samarbejde med folkeskole og dagtilbud

- Samarbejdet med folkeskolen og med dagtilbuddene er den vigtigste vej til større tilgængelighed og mangfoldighed i elevgrundlaget. Kommunerne bør i højere grad tage ansvar for samarbejdet og på politisk niveau tage stilling til området. Området skal ikke afhænge af ildsjæle og tilfældige muligheder, men bygges op omkring en strategisk og handlingsorienteret indsats.
- Samarbejdet med folkeskolen bør blive prioriteret højere fra folkeskolens og herunder skoleledelsens side. I skolen har været afsat tid og ressourcer til implementering af hele folkeskolereformen, men nu er tiden moden til, at samarbejdet med musikskolerne for alvor prioriteres.
- Samarbejdet med dagtilbud skal styrkes gennem en uddannelsesmæssig indsats. Der uddannes i dag for få musikskolelærere med speciale indenfor småbørnsundervisningen, og i pædagoguddannelsen er musikelementerne blevet kraftigt nedskåret. Samtidig kan man konstatere, at der er en stigende efterspørgsel på samarbejde netop på dagtilbuds-niveau.

Nedsat elevbetaling og øget tilgængelighed

- Den statslige refusion til musikskolerne ændres, således at den fremmer nedsat deltagerbetaling. Se nærmere nedenfor om det statslige tilskud.
- Et større fokus fra musikskolernes side på, hvordan fællesskabsorienterede undervisningsformer, herunder hold- og gruppeundervisning og sammenspil, kan anvendes med henblik på nedsat deltagerbetaling for flere potentielle musikskoleelever
- En prioritering fra musikskolernes side af outreach-projekter i udsatte områder, såfremt det giver mening i forhold til kommunens demografiske sammensætning og befolkningsgrupper. Musikskolen forholder sig strategisk til området, er opsøgende og skaber større synlighed om musikskoletilbuddet.

Øget samarbejde med det lokale musikliv og andre læringsaktører

- Gennem samarbejder med omverdenen kan musikskolen brede sine aktiviteter ud og nå langt flere børn, det skaber øget tilgængelighed og er en vej til generelt at styrke musik- og kulturlivet i kommunen. Tænketanken anbefaler derfor, at musikskolerne i højere grad prioriterer forskellige former for samarbejdsaktiviteter med omverdenen.
- At musikskolerne, f.eks. på deres hjemmesider aktivt informerer og kommunikerer om deres eksterne samarbejdsprojekter- og samarbejdspartneres aktiviteter.

Inddragelse af frivillige på musikskolen

- Musikskolerne bør i højere grad inddrage ressourcer i lokalområder. Dette kan både være i forhold til sociale og faglige aktiviteter.

Samspil med andre sektorer og synliggørelse af musikkens positive effekter

- Både musikskolen og kommunen har blik for at anvende musikskolens ressourcer indenfor andre områder i kommunens arbejde. Musikken kan både bidrage til menneskelig, social og sammenholdsskabende udvikling, og kan derfor med fordel anvendes på tværs af sektorer.

Musikskolelærernes kompetencer og uddannelse

- Overordnet set anbefaler tænketanken, at der ses på spændvidden i musikskolens lærerstab og den enkelte lærers kompetencer. Der bør understøttes en udvikling, hvor faglige fællesskaber og sociale elementer kan fylde mere, og hvor der kan tilbydes undervisning i nye eller eksterne undervisningsmiljøer.
- Større kendskab til og prioritering af kompetenceudvikling. Der findes i dag en række efter- og videreuddannelses tilbud, som har fokus på at ruste musikskolelæreren til bedre at kunne påtage sig alsidige undervisningsopgaver og indgå i mere komplekse og varierede undervisningssituationer. Trods dette oplever mange musikskolelærere¹³, at der mangler efteruddannelses tilbud. Der bør derfor være mere synlighed om de tilbud, der rent faktisk findes.
- Ledelsen på musikskolerne bør i højere grad prioritere og afsætte ressourcer til kompetenceudvikling. Det kan være i form af efter- og videreuddannelse eller kompetenceudvikling på arbejdspladen. Kompetenceudviklingen bør også bakkes op fra kommunens side, ligesom kommunen bør signalere vigtigheden af, at det prioriteres.
- Der bør være større synlighed om det eksisterende efter- og videreuddannelses tilbud, og ligeledes bør det tilrettelægges, så det i højere grad matcher de behov, der er på musikskolerne i dag.
- Konservatorierne bør fortsat holde fokus på uddannelse af musikskolelærere, der i endnu højere grad vægter de reelle krav til kompetencer og undervisningsformer, en lærer vil møde ude i virkelighedens musikskole, f.eks. gennem etablering af pædagogikum.
- Særligt småbørnsområdet bør vægtes mere i uddannelses- og efteruddannelsesmulighederne.
- Det anbefales, at musikskolen ser positivt på mulighederne i at etablere samarbejder med andre eksterne aktører om undervisningen og benytter sig af de kompetencer og ressourcer, der er i lokalområdet. Dette kan være på permanent eller projektbasis.

Større gennemsigtighed om musikskolelandskabet

- Dataindsamlingen på musikskoleområdet styrkes ved at udvide feltet af data til at omfatte musikskolernes samlede aktiviteter og elevtal, og CPR-registrering af elever forbedres.
- Der udarbejdes endnu klarere statslige retningslinjer for musikskolernes indberetning til musikskolestatistikken, så man mindsker usikkerhed og risiko for fejlindberetninger.

Statens regulering og tilskud til musikskolerne

- Tænketanken anbefaler, at den statslige bevilling fortsat udmøntes som en refusionsordning, men i en ændret form.
- En fremtidig refusionsordning skal sammensættes, så den i højere grad fremmer et stort elevoptag på musikskolerne, mindre skæv social elevrekruttering, f.eks. ved nedsat elevbetaling, og styrker motivation og fastholdelse, f.eks. ved øget brug af hold- eller gruppeundervisning.

¹³ Dialogmøder

- Tænketanken anbefaler, at der hurtigst muligt igangsættes et arbejde i Kulturministeriet med henblik på at udvikle en model for en sådan støtteordning.

UDKAST